

Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden edistämishjelma Heinolan kaupunki

Johdanto

Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen on noussut yhdeksi valtakunnallisen kehittämistyön kärkiteemaksi, jolla tavoitellaan muun muassa ilmastonmuutoksen hillitsemistä ja kansanterveyden parantumista. Kehittämistyön keskeisiin valtiotason linjauksiin ja op-paisiin kuuluu esimerkiksi Liikenne- ja viestintäministeriön v. 2018 julkaisema kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma.

Vastaavaa kehittämistyötä taustoittavat Heinolassa myös useat jo päätetyt paikalliset tavoitelinjaukset. Kaupungin *strategiaohjelmissa* sekä *hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä* on sitouduttu voimakkaasti kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen. Kaupungin strategiatyöhön kuuluvan *hyvinvointiohjelman* tavoitteista taustatukea työlle antavat mm. houkutteleva liikuntaympäristö, pyöräilyinfran parantaminen ja kevyen liikenteen väylien kunnossapito. *Resurssiohjelman* tavoitteista teemaan liittyvät kestävä kehityksen ja ilmastonmuutoksen huomioon ottaminen. Kaupungin strategiaan kirjatut uudet mahdollisuudet, vaihtoehdot ja ratkaisut toimintaympäristön kehittämiseen luovat osaltaan taustaa kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelman laatimiselle. Kokonaisvaltaisen kevyen liikenteen edistämishjelman laatiminen on kirjattu kaupungin talousarvion 2020 sitoviin tavoitteisiin.

Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen tapahtuu tehokkaimmin tiiviillä yhteistyöllä eri toimijoiden kesken. Heinolan lähikuntien ja koko Päijät-Hämeen maakunnallisen yhteistyön keskeisenä raamina on v. 2019 tapahtunut maakunnan sitoutuminen *hiilineutraaliksi maakunnaksi* (HINKU). Paikallisia ja seudullisia liikennejärjestelmän kehittämistarpeita ja toimenpiteitä on tunnistettu maakunnallisessa liikennejärjestelmätyössä (LJS). Lahden seudun kunnat ovat myös sitoutuneet solmimaan valtion kanssa *maankäytön-, ja asumisen liikenteen sopimuksen* (MAL).

Valtio-, maakunta- ja kuntaorganisaatioiden ohella kävelyn ja pyöräilyn edistämistyössä ovat keskeisiä erityisesti itse asukkaat sekä liikunnan ja hyvinvoinnin alalla toimivat järjestöt. Heinolan paikallisessa edistämistyössä onkin otettu käyttöön useita osallistavia yhteistyötapoja.

Heinolan kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelman tavoitteena on hyväksytyjen yleistaustoisten taustalinjausten pohjalta tiivistää näkemys siitä, mitä kävelyn ja pyöräilyn suosion kasvattamiseksi pitäisi tehdä paikallistasolla sekä yhteistyössä eri toimijoiden kesken.

Kävelyn ja pyöräilyn nykytila Heinolassa

Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita ja kehittämistarpeita selvittävä taustatyö on käynnistetty laaja-alaisesti. Kehittämisessä käytetään kaupunkilaisia ja muita toimijoita monipuolisesti osallistavia toimintamalleja.

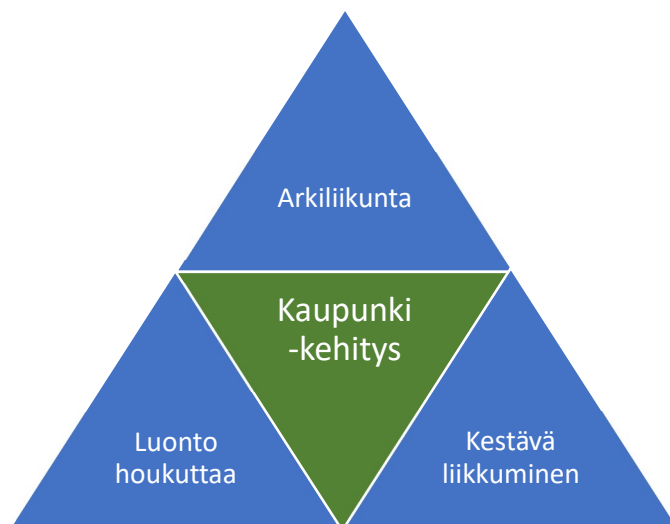
- Kokonaisvaltaista kehittämistyötä varten on perustettu kaupunkiorganisaation sisäinen, eri toimialojen yhteinen *kehittämistyöryhmä*. Näkökulmina ovat erityisesti väestön hyvinvoinnin sekä toimivan, turvallisen ja viihtyisän kaupunkiympäristön kehittäminen.
- Kävelyn ja pyöräilyn toimintaympäristöä selvitetään niin paikkatietoanalyysien kuin konkreettisen fyysisen ympäristön laaduntarkkailun avulla.
- Kaupungin verkkosivuilla järjestettiin kesällä 2020 *verkkokysely, jolla tutkittiin asukkaiden liikkumistottumuksia* ja niihin vaikuttavia tekijöitä. Tavoitteena oli selvittää, miten asukkaat arjessaan liikkuvat ja millaisia haasteita he matkoillaan kohtaavat. Liikkumistutkimuksen tulokset ovat merkittävä tietolähde kävelyn ja pyöräilyn kehittämissuunnitelman laatimisessa.
- Kesästä 2020 alkaen on järjestetty *osallistavia kaupunkikehittämistapahtumia*, joissa kävely- ja pyöräily-ympäristön kehittäminen on yksi keskeinen teema. Alueellisia kehittämispajoja on järjestetty Jyrängössä ja Heinolan kirkonkylässä, ja kaupunginosakohtainen kierros jatkuu edelleen. Kohdekohtaisia asukastapahtumia on järjestetty mm. entisen matkahuollon alueella, jossa kehittämisen kärkinä ovat alueen liikenneturvallisuuden parantaminen ja alueen toiminnallinen kehittäminen osana Heinolan kansallisen kaupunkipuiston virkistys-, liikunta- ja aktiiviteettipaikkojen verkostoa. Vuorovaikutustyön keskeisenä henkilöstöressurssina on vuoden 2020 alussa avattu kaupunkikehityssuunnittelijan tehtävä.

Edistämishojelman laatimisen ja vuorovaikutustyön yhteydessä on todettu seuraavat **keskeisimmät puutteet ja kehitystarpeet kävely- ja pyöräilyn paikallisen toimintaympäristön turvallisuudessa, toimivuudessa ja houkuttelevuudessa:**

- *Vierumäen moottoriliitymässä* (21) ei ole olemassa turvallista kevyen liikenteen ylitysmahdollisuutta moottorien yli, vaan kävelijöiden ja pyöräilijöiden on kuljettava risteys sillalla ajoneuvoneuvokaistojen reunassa. Turvallisen ylitysmahdollisuuden järjestäminen on tärkeää, koska välittömästi moottoritien itäpuolella on Vierumäen taajama sekä länsipuolella kehittyvä Vierumäen yritysalue ja Syrjälänkankaan teollisuusalue. Liitymän molemmilla puolilla on keskeiset linja-autopysäkit, jotka palvelevat myös Vierumäki Resortin liittymäliikennettä.
- *Maantien 313 varrelta puuttuu kävely- ja pyöräilyväylä* Vierumäen taajaman ja Vääksyn välillä. Väylän rakentaminen on keskeistä paikallisen työmatkaliikenteen, kestävä liikumisen sekä seudullisen pyöräilyverkoston edistämiseksi. Väylän toteutus liittyy myös em. moottoritien ylitystarpeeseen.
- *Heinola P-moottoriteliitymässä* (24) puuttuu Vierumäkeä vastaavalla tavalla turvallinen ylitysmahdollisuus kävelijöille ja pyöräilijöille. Heinolan keskustaajaman pohjoisosassa moottoritie muodostaa yhdyskuntarakenteellisen estevaikutuksen tien molemmiin puolin sijaitsevien asuin-, työpaikka- ja kauppa-alueiden välillä. Näköpiirissä on myös asutuksen lisääntymistä tien länsipuolisella rantavyöhykkeellä, joten mm. turvallinen lasten koulumatkapyöräily on nouseva näkökulma alueella.

- *Lampikadulta puuttuu kävely- ja pyöräilyväylä* välillä Savontie-Maaherrankatu. Katu on keskeinen läntisistä kaupunginosista keskustaan johtava kokoojakatu. Uuden väyläosuuden tarve korostuu pian merkittävästi, kun alueella avautuu syksyllä 2021 Heinolan uusi lukio- ja nuorisopalvelurakennus.
- Kävely- ja pyöräilyreitteihin tarvitaan *kokonaisvaltaista kehittämistä Keskustan ruutukaava-alueen pohjoisreuna-Plaaninmäen-Urheilupuiston alueella*. Alueen verkoston selkeyttä, orientoitavuutta, opastusta ja liikenneturvallisuutta on parannettava. Selkeyttä ja turvallisuutta on kehitettävä erityisesti lasten ja nuorten keskeisiin reitteihin kuuluvassa Siltakadun ja Urheilukadun liittymässä, esimerkiksi muuttamalla se kiertoliittymäksi.
- *Pyöräpysäköintiä tulee kehittää* pyöräilyn houkuttelevuuden lisäämiseksi. Joukkoliikenteen pysäkeille sekä julkisten rakennusten, keskeisten julkisten ulkotilojen ja harrastuspaikkojen yhteyteen tarvitaan turvallisen runkolukituksen mahdollistavia pyörätelineitä. Katokselliset pyörätelineet työpaikkojen ja joukkoliikennepysäkkien yhteydessä lisäävät pyöräilyn houkuttelevuutta erityisesti syys- ja talvikaudella.

Nykytilan selvityksessä on tullut esille runsaasti muitakin yksittäisiä kehitystarpeita liikenneinfrastruktuurin osalta. Valmistelutyössä todetut kehittämistarpeet ja kaupunkilaisten ilmoittamat toiveet käsitellään kävelyn ja pyöräilyn kehittämistyöryhmässä, priorisoiden ja organisoiden niistä toimenpidelista sekä alustavat esitykset kaupungin investointisuunnitteluun.

Edistämishjelman päätavoitteet - Näitä tavoittelemme

Arkiliikunta lisääntyy ja parantaa hyvinvointia

- Pyöräilyn houkuttelevuus työ- ja asiointimatkojen liikkumismuotona nousee.
- Pyöräilyverkostojen laatu, turvallisuus, esteettömyys, jatkuvuus, kunnossapito ja liittymäpinta joukkoliikenteeseen kehittyvät.
- Yhteistyö paikallisten yritysten ja työnantajien kanssa synnyttää vaikuttavia kehitystoimia.

Luonto houkuttaa laajentamaan reviiriä

- Virkistysmahdollisuudet ja matkailun kohteet monipuolistuvat.
- Houkuttelevat reitit niin lähiympäristössä kuin laajemmaltikin kannustavat kaupunkilaisia kuntoilemaan ja virkistäytymään.
- Seudullisia ja ylimaakunnallisia reitistöjä kehitetään matkailu- ja kuntoliikunta-kohteina.

Yhä useampi valitsee kestävän liikkumismuodon

- Ilmastotavoitteisiin pääsy edistyy.
- Pyöräilyn ja jalankulun osuuden nousu kulkumuotojakaumassa edistää HINKU-kunnan päästövähennystavoitteita.
- Hyvillä liityntäyhteyksillä ja pysäkkipalveluilla edistetään joukkoliikenteen käyttöastetta.

Kävely ja pyöräily nostetaan kaupunkikehittämisen keskiöön

- Kaupunkiympäristön suunnitteluperiaatteita kehitetään kävely- ja pyöräilylähtöisiksi.
- Kaupunkiympäristön kokemuksellisuus, sosiaalisuus ja kokonaislaatu parantuvat.
- Kansallisen kaupunkipuiston tunnettuus ja hyödyntämisaste nousevat.
- Hanke- ja rahoituskanavia hyödynnetään.
- Opasteet ja markkinointimateriaali uudelle tasolle.
- Liikenneturvallisuus ja kaupunkiympäristön sosiaalinen turvallisuus parantuvat.
- Korjausvelka vähentyy tinkimättä verkoston laadusta.

Kehittämisen päälinjat, joilla edetään

1.Liikkumisympäristön kehittäminen

- Liikenneturvallisuuustyötä pidetään suunnittelun punaisena lankana. Erityistä huomiota kiinnitetään lasten ja nuorten turvallisiin koulu- ja harrastematkoihin.
- Kävely- ja pyöräteiden epäjatkuvuuskohtien poistamiseen, puutteiden parantamiseen ja laadukkaaseen ympärivuotiseen kunnossapitoon panostetaan aktiivisesti. Risteysjärjestelyihin ja sekä muuhun sujuvuuden parantamiseen kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilyn runkoverkostossa. Pyöräilyverkostolle laaditaan hierarkia ja profilointi.
- Ydinkeskustan liikenneverkon ja kaupunkiympäristön kehittämistä jatketaan
 - Kävely ja pyöräily nostetaan keskustassa suunnitteluhierarkiassa autoliikenteen tasolle tai yli. Ne otetaan keskeiseen rooliin myös keskustan toiminnallisen ja kaupunkikuvallisen kehittämisen kokonaisuudessa
- Olemassa olevaa kävely- ja pyöräilyinfrastruktuuria tarkastellaan ja optimoidaan kokonaisvaltaisesti
 - Kävely- ja pyöräilyverkoston profilointi ja priorisointi
 - Muutetaan tonttikatuja pihakaduiksi ja täten osaksi turvallista kävely- ja pyöräilyverkostoa
 - Jos osa olemassa olevasta liikenneinfrastrasta todetaan tarkastelussa tarpeettomaksi, pyritään se poistamaan suurentamasta korjausvelkaa
- Asuntokatuja saneerataan ja liikennettä rauhoitetaan käyttäen keinoina mm.
 - Hidaskatuja
 - Nopeusrajoitusten tarkistamista tarkoituksenmukaisiksi, nopeusnäyttöjä ja liikennemerkkejä
 - Hidasteita
- Pyöräpysäköintiä parannetaan erityisesti matkaketjut huomioiden
 - Toteutetaan turvallisia ja mukavuutta lisääviä pysäköintimahdollisuuksia: runkolukitustelineet ja pyöräkatokset. Tutkitaan myös mahdollisuuksia pyöräpysäköinnin toteuttamiseksi olemassa olevien rakennusten sisätiloihin.

2.Tiedon jakaminen ja asenteiden kehittäminen

- Kehitetään opastusta kävelyn ja pyöräilyn reiteistä sekä niiden liittymisestä muihin virkistysalueisiin ja palvelukohteisiin
 - Reittien profilointi
 - Reittikartat paikallisella ja seudullisella tasolla, huomioiden erityisesti virkistys- ja matkailuteemat
 - Digi- ja mobiilisovellukset, esim. ns. HeinolaAppi
- Tuodaan esille pyöräilyn terveys-, ilmasto- ja kustannushyötyjä, esimerkiksi vertaile autoilun kustannuksiin
- Tiedotetaan aktiivisesti uusista ja parannetuista väylistä ja muusta kehitystyöstä
- valtakunnalliset ja kunnalliset kävelyn ja pyöräilyn markkinointikampanjat

3.Palveluiden lisääminen

- Selvitetään mahdollisuutta kehittää kaupunki- ja kyläpyöräpalveluita, yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa

4.Asukkaiden aktivointi

- Jatketaan asukkaiden liikuntatottumusten ja kehitystoiveiden keräämistä erilaisilla aktiivisen kaupunkisuunnittelun ja vuorovaikutuksen keinoilla.
- Aktivoidaan arki- ja kuntoliikuntaan järjestämällä virkistys- ja teemapäiviä, haastekampanjoita, tempauksia, pyöräretkiä, tapahtumien vuosikello.

5.Yhteistyö paikallisesti ja seudullisesti

- Kehittämissryhmä ja kaupunkiorganisaatio kehittävät yhteistyötä asukkaiden, järjestöjen ja kiinteistönomistajien kanssa toimenpiteiden edistämiseksi
- Aktiivinen kehittämistyö naapurikuntien, maakuntaliiton, pyöräilykuntien verkoston ja valtion viranomaisten (Väylä, ELY-keskus) kanssa.
- Hanke- ja rahoituskanavia hyödynnetään täysimääräisesti.